

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто проблему міжнародної інтеграції, запропоновано напрями реформування міжнародної інтеграції економіки України.

Аннотация. Рассмотрена проблема международной интеграции, предложены направления реформирования международной интеграции экономики Украины.

Annotation. The issue of international integration has been studied, the trends of reforming international integration of the economy of Ukraine have been offered.

Ключові слова: міжнародна інтеграція, міжнародні співтовариства, політика міжнародної інтеграції, експорт, імпорт.

Підписання Угоди про асоціацію з Європейським союзом (далі – ЄС) може відбутися на саміті Східного партнерства у Вільнюсі у листопаді 2013 року за умови виконання Україною 19-ти вимог, встановлених Єврокомісаром з питань розширення європейської політики Штефаном Фюле [1].

Питання інтеграції є однією з найважливіших проблем зовнішньоекономічної політики України. Наукові спостереження вказують, що протягом останніх 14-ти років у зовнішній торгівлі України намітилась чітка тенденція переорієнтації з країн СНД до країн ЄС. Детально це питання досліджують багато вчених: О. Шаповалова, М. Гончар, В. Мовчан та ін. [2; 3]. Загалом погляди вчених на зовнішню інтеграцію відрізняються, але всі вважають підписання Угоди про асоціацію з ЄС найбільш вигідною для України.

Проблема полягає в тому, що Україна прагне до підписання угод як з країнами Митного союзу (далі – МС), так і з ЄС. У Єврокомісії, розглядаючи можливість повної або часткової інтеграції України з Митним союзом, пояснюють, що: "Україна має обирати, з якими правилами вирівнювати своє законодавство – чи з тими, що пов'язані з законодавством ЄС, чи з тими, що застосовуються в рамках Митного союзу. Україна має обрати, яким шляхом слідувати, знаючи, що МС і Угода про асоціацію Україна – ЄС є взаємно несумісними", – заявляють у Брюсселі [4]. Говорячи про РБК (Росія – Білорусь – Казахстан) МС, Фюле заявив, що членство в цьому співтоваристві "забирає у держави-члена її суверенітет, суверенне право у сфері своєї зовнішньоторговельної політики" [4]. У свою чергу представники РБК також вважають за неможливе підписання Угоди про асоціацію та вступ до Митного союзу одночасно.

Позиція України стосовно цього питання двоїста та не має чіткого вектору. Так, з одного боку Віктор Янукович заявляє: "Європейська інтеграція залишається незмінним зовнішньополітичним пріоритетом і стратегічним курсом розвитку країни" [5], а вже у іншому джерелі уповноважений українського уряду щодо співпраці з РФ, країнами СНД і Євразійського економічного співтовариства Валерій Мунтіян заявляє, що вже у липні 2013 року Україна може приєднатися до протоколу про створення МС [6].

Але ретельний аналіз інформаційних джерел показав, що український уряд усе ж таки схиляється до підписання Угоди про асоціацію з ЄС. А щодо МС вирішено шукати певний компроміс, наприклад, співробітництво за формулою "3+1", де Україна буде виступати у складі МС у якості спостерігача, дотримуючись лише вигідних їй умов договору та маючи преференції та території МС. Ця формула передбачає часткову інтеграцію з МС та потребує певних поступок і з боку РБК МС, і з боку ЄС. Світова спільнота не вірить у можливість такого розвитку подій та вважає, що необхідно робити вибір між повною інтеграцією з РБК МС і глибокою та всеохопною Зоною вільної торгівлі (ЗВТ) з ЄС.

Але для того, щоб визначити раціональність прийняття того чи іншого рішення, необхідно розглянути певні факти. За ключові показники, на думку автора, необхідно брати показники експорту та імпорту з країнами ЄС та СНД. Важливим є те, що за останні роки кількість підприємств-експортерів зросла, а напрями експорту стали більш диверсифікованими. Головними перешкодами для розширення зовнішньоекономічної діяльності залишаються митні бар'єри та відсутність бажання працювати з вітчизняними підприємствами через несприятливий економічний та політичний клімат. Кожен з напрямів інтеграції ці перешкоди має зруйнувати. Отже, необхідно визначити, яка орієнтація експорту більш вигідна українській економіці. Для цього слід розглянути графік експорту товарів (на рисунку наведені дані з 2001 по 2012 рік) з країнами ЄС та країнами-членами МС [7].

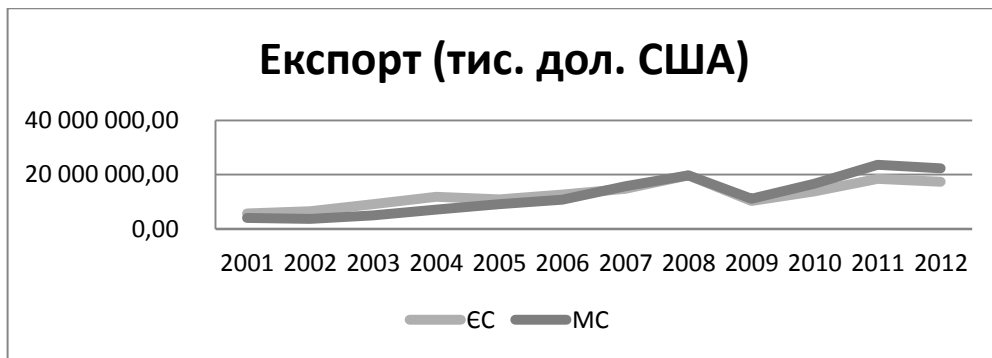

Рис. Експорт товарів з країнами ЄС та країнами-членами МС [7]

На графіку видно, що за підсумками останніх років експорт до країн МС перевищує експорт до країн ЄС. Також слід зазначити, що до країн ЄС та РБК МС Україна здебільшого експортує промислове та транспортне обладнання і промислові товари. Частка експорту промислового і транспортного обладнання до країн РБК МС вища (64 % проти 21 %).

Тим не менш, Україна експортує різні товари до кожного союзу. Хоча більшість промислового і транспортного устаткування (64 %) , а також напоїв та тютюнових виробів (51 %) експортується в країни РБК МС, значна частка сировини (50 %) та інших промислових товарів (47 %) експортується до ЄС. Отже, країни ЄС та РБК МС мають рівне значення для України в якості напрямів експорту.

Досить важливим для України є потік іноземних інвестицій (ПІІ), що за оцінкою Держкомстату України станом на грудень 2012 року досяг 54,7 млрд дол. США. Основні країни-інвестори – це Російська Федерація і ЄС, в основному Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Великобританія та Франція. Загалом, ці сім країн принесли 73,8 % прямих іноземних інвестицій в Україну, з яких лише 6,2 % від країни-члена РБК МС (Росії) [8]. Таким чином, підписання Угоди про асоціацію призведе до покращення внутрішнього інвестиційного клімату, оскільки пристосування до норм і правил ЄС буде означати зміни в національному законодавстві. У свою чергу, ці зміни приведуть до встановлення прозорих правил, знайомих для іноземних інвесторів, що зробить умови на внутрішньому ринку більш привабливими для них, а отже, забезпечать підвищення потенціалу економічного зростання через збільшення обсягу іноземного капіталу в економіці країни.

Усі переваги підписання Угоди про асоціацію супроводжуються такими витратами:

збільшення конкуренції на внутрішньому ринку за рахунок усунення тарифних бар'єрів і значного скорочення нетарифних бар'єрів;

вища вартість дотримання стандартів, оскільки стандарти ЄС, як правило, жорсткіші і, отже, їх дотримання вимагатиме більших зусиль і витрат;

витрати, пов'язані з правовими та адміністративними змінами.

У свою чергу інтеграція з РБК МС несе за собою такі втрати:

втрата незалежності в сфері торгової політики, в тому числі права на ведення переговорів щодо угод про вільну торгівлю з іншими країнами;

вповільнення темпів модернізації, оскільки підвищення тарифів на інвестиційний імпорту з третіх країн, включаючи ЄС, буде перешкоджати відновленню основних фондів та імпорту нових технологій, ноу-хау тощо;

перегляд зобов'язань і компенсацій в рамках СОТ, оскільки в Україні зв'язані імпорتنі тарифи в цілому нижче, ніж у РБК МС.

У вигляді компенсації за ці втрати Росія пропонує Україні дешевшу енергію, що можна розцінювати лише як короткостроковий привілей, бо світові ціни на енергоносії будуть зростати через їхню вичерпність, а отже, і внутрішні ціни також зростуть. Також РБК МС пропонує Україні скасування митного контролю та посилення позиції на переговорах.

Моделювання проведене Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій показує чистий приріст добробуту для України у разі встановлення ЗВТ між Україною та ЄС, причому вигоди зростають у випадку підписання глибокої та всеосяжної ЗВТ. Водночас, приєднання до РБК МС та запровадження його торговельних бар'єрів призводить до чистої втрати добробуту. Зокрема, у випадку створення простої ЗВТ з ЄС сукупний добробут України зростає на 1,3 % в середньостроковій перспективі і на 4,6 % в довгостроковій перспективі за інших рівних умов, а у випадку глибокої та всеосяжної ЗВТ зростання добробуту склало б 4,3 і 11,8 % відповідно. У разі приєднання до РБК МС Україна втратить 0,5 % в сукупному добробуту у середньостроковій перспективі і 3,7 % у довгостроковій перспективі [9].

Також є можливим сценарій, за якого Україна відмовиться від усіх можливих інтеграційних напрямів. Звісно це не приведе до змін у економіці країни, але, з одного боку, відсутність змін – це відсутність ризиків, а з іншого – відсутність прогресу. Якщо складуться такі обставини, за яких не вдасться підписати жодну з угод – Україна не досягне зростання добробуту, як за існування ЗВТ з ЄС, але й не зазнає збитків, як від інтеграції з РБК МС.

Отже, підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС приведе до економічного розвитку країни, експортери отримають більш вигідний доступ до великого та стабільного ринку, тоді як покращення імпортних відносин приведе до підвищення конкурентоспроможності вітчизняних компаній. У свою чергу інтеграція з РБК МС призведе до досить обмежених переваг, бо Україна має ЗВТ з країнами СНД. Членство у МС зовсім не сумісне з зобов'язаннями України перед СОТ та з її прагненням до євроінтеграції.

Зваживши всі плюси та мінуси кожного з інтеграційних напрямів, створення глибокої та всеосяжної ЗВТ з ЄС можна вважати найбільш вигідним рішенням для України і саме цього курсу необхідно чітко дотримуватися у вирішенні питання зовнішньоекономічної інтеграції.

Література: 1. Шершун Г. Публікація. ЄС дав Україні останню можливість підписати угоду про асоціацію цього року [Електронний ресурс] / Г. Шершун // УНІАН. – Режим доступу : <http://www.unian.ua/news /555647-es-dav-ukrajini-ostannyu-mojlivist-pidpisati-ugodu-pro-asotsiatsiyu-tsogo-roku.html>. 2. Відносини Україна – ЄС: в умовах сучасних викликів [Електронний ресурс] / В. Мовчан, І. Бураковський, О. Шаповалова та ін. // Щоквартальник № 2(14), липень 2010 р. – Режим доступу : <http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media /publikationen/letzte-Fassung.pdf>. 3. Відносини Україна – ЄС : "Східне партнерство" у регіональному вимірі. [Електронний ресурс] / О. Шаповалова, А. Клименко, А. Дзевіцкі та ін. – Режим доступу : <http://library.fes.de /pdf-files/bueros/ukraine/06780/review-3.2010.pdf>. 4. Інтерфакс-Україна (Інформаційне Агенство). Участь України у МС несутимісна з подальшою євроінтеграцією – Єврокомісія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.interfax.com.ua/news/political/133415.html#UUx3oZaRy8o>. 5. Коротков Д. На нинішньому етапі розвитку відносин з ЄС першочерговим завданням для України є укладення Угоди про асоціацію [Електронний ресурс] / Д. Коротков. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/26872.html>. 6. "Риа Новости". Возможное вступление Украины в Таможенный союз [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ria.ru/trend/_TS_Ukraine_07042011/#13629496984444&message=resize&relto=login&action=removeClass& value=registration. 7. Державна служба статистики України. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ 2012/zd/ztt/ztt_u/ztt1212_u.htm. 8. Державна служба статистики України. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/zd/ivu/ivu_u/ivu0412.html. 9. Мовчан В. Вибір торговельної політики України: плюси та мінуси різних опцій регіональної інтеграції [Електронний ресурс] / В. Мовчан. – Режим доступу : http://www.ier.com.ua/files/Projects/2010/2010_05/trade_pros_and_cons_2011-12-08_ukr.pdf.